

warjul olewat heli-kaja (sein abgeschattete Laute), mis wõeraste kõrw mitte iga kord heaste ei kuule; sest tap siis ka see tulnud on, et meie endise s kiriku kirjanduse waras palju wigu leida on.

Nüüd oleks weel palju meie kirjawarast tarwis rääkida, aga see tarwitaks palju aega ja lähets mitmele väga igawaks pealt kuuldes; seepärast olgu siis aga nii palju ööldud: kõikide meeste-rahwa luulejate isa on Dr. Kreutswaldt ja naeste-rahwa luulejate ema on tohri proua Liidia Wih-helson, sündinud Jaansen.

Isäralik tähtis olgu aga meile meie noor Eesti kirjameeste selts Tartus, see selts on tõeste seda wäärt, et iga auus Eestlane ta liikmeks heidaks. See selts wõtub ka tänuga wastu, kui keegi midagit wana aea asja, nii kui: wanu rahast, ennemuisttid rahhwa ehte asju j. n. e. neile lin-gib; sest n'ad tahawad endale wana-aea asja kogu eht museumit asutada.

Nüüd weel paar sõna Eestlaste wanast usust, mis meile kuulub Dr. Jaehlmann rahwa suust järgmisel korral on üles kirjutanud, ni kui:

Eestlaste ülem Jumal oli Jumal (ka Wanahaks ja Wanataadiks nimetud), kelle nimega kõik Soome sugusestid nüüd weel Jumalat nimetawad, ja kelle nime al pagana Laplased praegu weel üht wägawat waimu teeniwad, kes taewa ja maa üle

walitseda. Selle Jumala ülem tempel ja kuhu oli Hiarma maal*) Walgemere ligikal, kellest „Starlångs Sagas“ (lehekülg 46—49) nõnda jutustakse: „Jumala kuhu oli väga kunstlikult kallist puust tehtud ja üleiltsje kulla ja kalli liwi-dega laetud. Pääs oli tal üks 12 kalli liwiga ehitud kuldne kroon, taetas üks pael, mis 300 marki kallida maksis, ja põlwede peal üks ling kul-last, mis nii suur oli, et neli meest wõidid oma jannu kustutada, kui ta täis oli, ja ta oli kallida täis; wõimaks oli tal kuub seljas, mis rohkem wäärt oli, kui kolm laewatäit kõige kallimat wara, mis läbi Areeka mere purjutasid.“ — Mis õnnis Jaehlmann Eestirahwa wanahagsest usust Järwe ja Wierumaal rahhwa enese suust kogu on korjanud, sest räägib ta nõnda:

„Wanaisa eht Wanataat elas kõrges taewas; tema katõlje al säras kunnis päikene. Kalewid olid last loodud saanud, et nende nõuu, kunsti ja kangust tarwitada. Kõige wanem neist oli Wanemuine. Ta oli teda wanaks loonud, hõlli juuste ja habemega, ning temale wanaduse tarkuse annud; aga süda oli tal noor, ning tema

*) Hiarmalased olid Soomlased eht Eshnuudid, nagu Othere, üks suurisugu Norman, kuningas Alfredile tea-dustab. (Alfred's Erdbeschreibung in Förster's Ent-deckungen im Norden. p. 88.)